

Kandidatuppsats  
FEK582  
Hösten 2005



**EKONOMI  
HÖGSKOLAN**  
Lunds universitet

**En komparativ studie av bankers årsredovisningar i  
Sverige och USA**  
**-Kapitaltäckningsreglerna i fokus**

---

**Handledare:**

**Gunnar Wahlström**

**Författare:**

**Linda Karlsson**

## Sammanfattning

- Uppsatsens titel:** En komparativ studie av bankers årsredovisningar i Sverige och USA - Kapitaltäckningsreglerna i fokus
- Ämne/kurs:** FEK582 Kandidatuppsats, 10 poäng
- Författare:** Linda Karlsson
- Handledare:** Gunnar Wahlström
- Nyckelord:** Kapitaltäckningsregler, Basel II, Banker, Komparativ studie, Innehållsanalys
- Syfte:** Syftet med uppsatsen är att undersöka om det finns några skillnader mellan svenska och amerikanska bankers årsredovisningar när det gäller kapitaltäckningsreglerna.
- Metod:** Jag har använt mig av den induktiva ansatsen i denna uppsats, det vill säga jag har undersökt empirin för att sedan generalisera mina resultat. Denna uppsats är en kvantitativ studie, då forskningsfrågan har en testande karaktär och då jag gjort en innehållsanalys.
- Empiri:** Jag har undersökt fyra svenska bankers och fyra amerikanska bankers öppenhet i respektive årsredovisning. De banker jag använt mig av är Nordea, FöreningsSparbanken, Handelsbanken, Skandinaviska Enskilda Banken, Bank of America, JPMorgan Chase Bank, CitiBank och the Bank of NewYork. Öppenheten undersökte jag genom att göra en innehållsanalys över kapitaltäckningsreglerna. Dessutom har jag gjort en undersökning för att se om det finns något samband mellan öppenheten och bankernas karaktäristiska.
- Slutsatser:** Genom min innehållsanalys har jag kommit fram till att det finns skillnad i öppenheten mellan de svenska och de amerikanska bankerna i deras årsredovisningar. De svenska bankerna tenderar att vara mer öppna än de amerikanska. Jag har inte hittat något klart samband mellan öppenheten och nyckeltalen.

## Abstract

- Title:** A comparative study of Swedish and American banks annual reports – the Capital Adequacy Framework in focus
- Course:** Bachelor thesis in Business Administration, 10 Swedish credits (15 ECTS)
- Author:** Linda Karlsson
- Advisor:** Gunnar Wahlström
- Key Words:** Capital Adequacy Framework, Basel II, Banks, Comparative Study, Analysis of Content
- Purpose:** The purpose with this essay is to examine if there are any differences regarding the capital adequacy framework in banks annual reports between Sweden and USA.
- Methodology:** I have used the inductive approach in this essay, that is I have collected empirical material so that I then can generalize the results. This thesis is a quantitative study, this since the research question is of a testing character and I have done an analysis of content.
- Empirical foundation:** I have examined the annual report's disclosure in four Swedish banks and four American banks. The banks I have used in my thesis are Nordea, FöreningsSparbanken, Handelsbanken, Skandinaviska Enskilda Banken, Bank of America, JPMorgan Chase Bank, CitiBank and the Bank of NewYork. I have examined the disclosure by doing an analysis of content regarding the capital adequacy framework. Furthermore I have explored if there are any connection between the disclosure and some of the banks characteristics.
- Conclusions:** By doing an analysis of content I found out that there are differences regarding the disclosure in annual reports between banks from Sweden and banks from USA. The banks from Sweden tend to have higher disclosure than banks from USA. I have not found any clear connection between the disclosure and different ratios.

## Innehållsförteckning

<b>FÖRKORTNINGAR .....</b>	<b>6</b>
<b>1 PROBLEMFÖRMULERING .....</b>	<b>7</b>
1.1 INLEDNING .....	7
1.2 INTERNATIONALISERING .....	7
1.3 FINANSMARKNADEN .....	8
1.4 PROBLEMBESTÄMNING .....	8
1.5 SYFTE .....	9
<b>2 LITTERATURGENOMGÅNG .....</b>	<b>10</b>
2.1 INLEDNING .....	10
2.2 REDOVISNINGEN OCH DESS FÖRÄNDRING .....	11
2.3 BANKREGLERINGAR .....	13
2.4 NYA REGLER I FORM AV BASEL II .....	13
2.5 ÖPPENHET I ÅRSREDOVISNINGAR .....	14
2.6 SAMMANFATTNING .....	15
<b>3 METOD .....</b>	<b>16</b>
3.1 INLEDNING .....	16
3.2 KUNSKAPSTEORI .....	16
3.3 INDUKTIV METOD .....	16
3.4 KVANTITATIV STUDIE .....	17
3.5 EMPIRISKT ANGREPPSSÄTT .....	17
3.5.1 Komparation .....	17
3.5.2 Val av undersökningsenheter .....	18
3.6 DATAINSAMLING .....	19
3.6.1 Sekundärdata .....	19
3.6.1.1 Dokumentstudier .....	19
3.7 KRITIK AV STUDIEN .....	20
3.8 SAMMANFATTNING .....	20
<b>4 EMPIRI .....</b>	<b>22</b>
4.1 INLEDNING .....	22
4.2 ÅRSREDOVISNINGARNA FRÅN 2004 .....	22
4.2.1 Diagram över undersökningen .....	22
4.2.2 BA saknar kapitaltäckningsanalys .....	22
4.2.3 Olika marknadsriskerna redovisas .....	23
4.2.4 Den nya risken – Operationell risk .....	24
4.2.5 FSB sämst i test och Nordea bäst .....	24
4.2.6 Öppenheten och bankernas nyckeltal .....	25
4.3 ÅRSREDOVISNINGARNA FRÅN 2001 .....	25
4.3.1 Diagram över undersökningen .....	25
4.3.2 BNY tappar i sin redovisning av kreditrisk .....	26
4.3.3 Den operationella risken är bortglömd .....	26
4.3.4 Basel II inte på tapeten .....	27
4.3.5 Öppenheten och bankernas nyckeltal .....	27
4.4 ÅRSREDOVISNINGARNA FRÅN 1998 .....	28

## Kapitaltäckningsreglerna i fokus

4.4.1 Diagram över undersökningen.....	28
4.4.2 Kreditrisken i skymundan.....	28
4.4.3 Marknadsrisken i fokus .....	29
4.4.4 SEB ligger långt fram.....	29
4.4.5 BNY sämst igen.....	29
4.4.6 Öppenheten och bankernas nyckeltal.....	30
4.5 SAMMANFATTNING .....	30
<b>5 SLUTDISKUSSION.....</b>	<b>32</b>
5.1 INLEDNING .....	32
5.2 FORSKNINGSPRÅGAN BESVARAS .....	32
5.3 TEORIBIDRAG .....	33
5.4 REFLEXIONER ÖVER STUDIENS SLUTSATSER.....	34
5.5 FÖRSLAG TILL FORTSATT ARBETE .....	34
<b>REFERENSFÖRTECKNING .....</b>	<b>35</b>
SKRIFTLIGA KÄLLOR .....	35
ELEKTRONISKA KÄLLOR.....	36
FÖRETAGSINFORMATION .....	37
<b>BILAGA 1 .....</b>	<b>38</b>
<b>BILAGA 2 .....</b>	<b>40</b>

## Förkortningar

AMA- Advanced Measurement Approach

BA- Bank of America Inc

Basel II- Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards:  
a Revised Framework

BNY- the Bank of New York Inc

FSB- FöreningsSparbanken AB

IMA- Internal Models Approach

IRB- Internal Ratings-Based Approach

JPM- JPMorgan Chase Bank Inc

K/I-tal- Kostnad/Intäktsrelation

R&D- Forskning och utveckling

SEB- Skandinaviska Enskilda Banken AB

SHB- Svenska Handelsbanken AB

VaR- Value at Risk

VRA- Volta River Authority

# 1 Problemformulering

## 1.1 Inledning

---

I kapitel 1 diskuteras en bakgrund till ämnet. Här diskuterar jag problematiken som ligger till grund för min forskningsfråga. Till sist presenteras syftet med min uppsats.

---

## 1.2 Internationalisering

Samhället internationaliseras hela tiden mer och mer, tack vare Internet kan vi befinna oss på andra sidan jordklotet när vi vill. Folk har börjat resa mer och vidga sina vyer. På grund av internationaliseringen har det satts en större press på samhället att integreras och utvecklas gemensamt. I och med att människor får en större medvetenhet om världen ökar även pressen på den externa redovisningen, kapitalmarknaden växer och har fått en central roll i samhället. Människor investerar inte längre bara i sitt eget land utan även i länder världen över vilket ökar kraven på reglering och redovisning. (Held och McGrew, 2003; Magnusson, 2002)

Från och med den 1 januari 2007 införs Baselkommitténs nya kapitaltäckningsregler, Basel II, för alla noterade banker och finansorgan inom Europeiska Unionen. Kapitaltäckningsreglerna beskriver hur banker ska redovisa sina risker. Basel II:s rekommendationer ska leda till att det blir enklare att jämföra de noterade bankerna inom EU och ge en mer rättvisande bild av bankerna mellan länderna. (Lundberg, 2005; Basel Committee, 2002 och 2004)

Basel II kommer förhoppningsvis att göra det lättare för investerare att avgöra vilken bank inom EU de vill investera i. Fast världen är så oändligt mycket större än EU, en av de största kapitalmarknaderna finns i USA och det finns inga rekommendationer som säger att alla världens länder ska redovisa på samma sätt. USA är även medlemmar i Baselkommittén men det behöver inte betyda att Basel II:s rekommendationer kommer att användas på exakt samma sätt som inom EU. (Basel Committee, 2002) De skilda redovisningssätten kan göra det komplicerat för en person från Sverige, som vill investera i antingen en amerikansk eller svensk bank, att på ett korrekt och relativt enkelt sätt se vilken bank som är bästa alternativet. Skillnaderna på den externa redovisningen i USA och Sverige kan skilja sig avsevärt åt, dels vad gäller värdering av olika tillgångar, dels bestämmelser på avskrivningar och goodwill, vilket i sin tur kan leda till olika resultat (Artsberg, 2003).

### 1.3 Finansmarknaden

I slutet av 1974 bildades Baselkommittén för banktillsyn till följd av de stora störningarna som funnits i den internationella valutahandeln och i bankmarknaderna. Baselkommitténs medlemmar kommer från centralbankerna och tillsynsmyndigheter i Belgien, Kanada, Frankrike, Tyskland, Italien, Japan, Luxemburg, Nederländerna, Spanien, Sverige, Schweiz, Storbritannien och USA. Kommittén tar fram standards, rekommendationer och riktlinjer som är normgivande för länderna och ger mer stabilitet och effektivitet i en allt mer gränsöverskridande finansmarknad. (Basel Committee, 2002)

Under åren har Baselkommittén arbetat för att förbättra sina referensramar. I 1988 års Baselackord behandlas i stort sett endast kreditrisken och marknadsrisk och operativa risker finns inte med. (Basel Committee, 2002) Baselackordets två mål var att: främja säkerhet och sundhet i banksystemet och att skapa likartade konkurrensförhållande för internationellt aktiva banker (Finansinspektionen, 2002). I juni 1999 kom ett förslag att förbättra 1988 års Baselackord med nya kapitaltäckningsregler och i juni 2004 släpptes de nya reglerna, Basel II. I juli samma år bestämde EU att Basel II skulle bli ett EU-direktiv från och med den 1 januari 2007. (Basel Committee, 2002 och 2004) Basel II består av tre pelare. I den första pelaren finns regler om hur banker ska redovisa sina risker, i den andra pelaren finns riktlinjer för hur tillsynsmyndigheter ska agera och i den tredje pelaren diskuteras marknadsdisciplinen och öppenheten, det vill säga vad för information som ska finnas med i årsredovisningarna. (Basel II) Förhoppningarna är att Basel II ska leda till en bättre riskhantering och öppenhet av bankerna och medverka till en stabilare finansmarknad (Lundberg, 2005; Basel Committee, 2004).

### 1.4 Problembestämmning

Ovanstående fakta om hur världen internationaliseras och hur bankerna försöker få en gemensam grund att utgå från kan leda till snarlika redovisningsformer för olika länder. Implementeringen av Baselkommitténs Basel II ska genomföras på ett lämpligt sätt i respektive land och kommittén räknar med att ramverket kan implementeras i slutet av 2006. (Basel II) Sverige får inte själv välja i vilken utsträckning som Basel II ska följas i och med att det blivit ett EU-direktiv (Basel Committee, 2002 och 2004). EU-direktivet gäller dock inte USA, som istället kan följa kommitténs rekommendationer lite mer fritt. Diskussionen ovan leder fram till uppsatsens forskningsfråga:

- Är det skillnad i öppenheten, med hänsyn till kapitaltäckningsreglerna, mellan de svenska och de amerikanska bankernas årsredovisningar?



## **1.5 Syfte**

Syftet med uppsatsen är att belysa vilka skillnader det finns mellan länderna i deras redovisningsätt och vilken öppenhet bankerna har i sin redovisning när det gäller kapitaltäckningsreglerna.

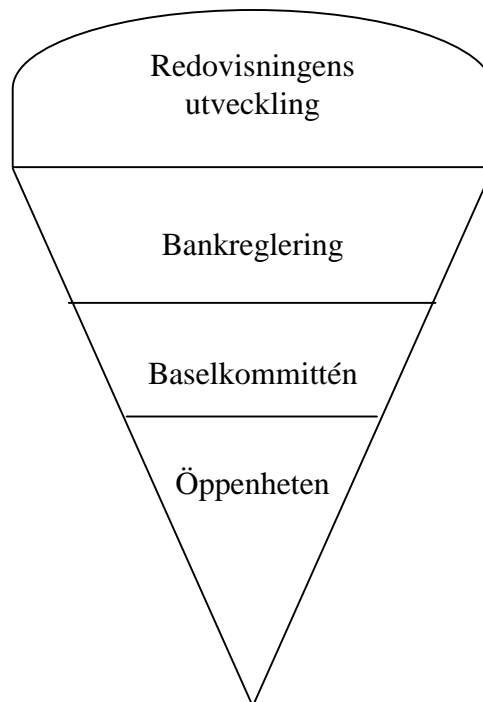
## 2 Litteraturgenomgång

### 2.1 Inledning

---

I kapitel 2 presenteras tidigare skriven litteratur som rör både redovisningens utveckling, bankernas kapitaltäckningsregler angående Basel II och öppenheten i årsredovisningar. Jag har använt mig av ett brett ämne för att sedan inrikta mig mer på mer koncentrerade områden som riktar sig mot uppsatsens syfte.

---



**Figur 1: Komplexiteten i ämnesområdet**

I figuren ovan illustreras hur litteraturen presenteras. Först kommer en presentation av redovisningen och dess utveckling för att sedan smalna av mot redovisningen i banker. Därefter presenteras litteratur om Baselkommittén, för att gå mer på djupet om bankregleringar och till sist diskuteras öppenheten i årsredovisningar. Figuren symboliserar även hur jag kommer att arbeta i uppsatsen, jag kommer att utgå från bankernas riskhantering i form av Basel II för att se hur öppenheten i årsredovisningarna är.

## 2.2 Redovisningen och dess förändring

Redovisningens två mål är att tillhandahålla information för styrelsen och finnas till som underlag för beslutsfattning (Jönsson, 1991).

Redovisningen styrs och utvecklas av tre principer; marknaden, staten och samhället. Det är en blandning av dessa principer, inte en enskild princip, som styr utvecklingen av redovisningen. Marknadsprincipen reglerar den praktiska redovisningen på flertalet sätt. Det är de privata företagen som bidrar mest till skapandet och utvecklandet av redovisningsinformation genom företagens interna redovisningsskötsel. Tillämpningen av redovisningen genomsyrar företagen genom att hela tiden användas till att styra och förbättra företaget och till att behålla eller förbättra det finansiella överskottet i hänseende till konkurrensen. Även pressen från kapitalmarknaden har gynnat utvecklingen av öppenheten i redovisningen. Statens bidrag till styrandet och utvecklingen av redovisningen är genom lagstiftningen. Staten strävar efter att hålla företagen ansvariga för deras handlingar och göra information tillgänglig för alla aktörer i samhället på ett mer rättvisande sätt. Samhällsprincipen hjälper till att styra redovisningen genom gentlemannamässigt uppförande och public service, likt en spontan lojalitet mellan sociala enheter. Betoningen ligger på ”god uppfostran”, goda kontakter och personliga kvalitéer såsom pålitlighet och samhörighet. (Puxty et al, 1987)

Puxty et al (1992) utvecklade sin artikel från 1987 genom att undersöka hur redovisningen av forskning och utveckling (R&D) utvecklats i USA, Storbritannien, Tyskland och Sverige. I USA har öppenheten i redovisning angående R&D funnits längst genom att det har varit reglerat för alla noterade företag. I Tyskland anses öppenheten inte vara ett politiskt problem och därför har utvecklingen av R&D-redovisningen inte framskridit avsevärt. Storbritannien och Sverige har utvecklat sin redovisning, dels på grund av internationaliseringen i världen med gemensamma regler och rekommendationer, dels genom EU. Även vilket skattesystem som finns i landet, på vilket sätt skatten räknas, påverkar öppenheten i redovisningen. I vissa länder påverkas utvecklingen av redovisningen av intressegrupper i samhället och av politiskt tryck.

Sten Jönsson (1991) har skrivit en artikel om hur den kommunala, finansiella och managementredovisningen utvecklats i Sverige. Den gemensamma nämnaren för dessa är bildandet av olika organisationer som till exempel FAR. När en gemensam organisation för kommunerna bildades visade det sig att kunnandet och förfarandet mellan kommunerna var väldigt olika. Skillnaderna ledde till utvecklandet av gemensamma principer. Oron över bedrägeri och svindleri var en drivande kraft bakom redovisningen. Inom den finansiella redovisningen var Kreugers konglomerat, se nästa stycke, en anledning till utvecklingen av nya redovisningsprinciper. Inom managementredovisningen var frågor om hur kostnads-

## Kapitaltäckningsreglerna i fokus

redovisningen skulle se ut drivande, från att ha använt fullkostnadsredovisning kom frågan upp om marginalkostnadsredovisning. När företagsförvärv blev vanligt bidrog det till utvecklandet av redovisningen och nya regler uppkom. Förändringen i redovisningen beror på stor del av politisk-ekonomiska relationer samt som en konsekvens av behandlandet av innehållet i redovisningen genom en sann och rättvis bild.

Redovisningsregler och rekommendationer drivs framåt och utvecklas tack vare historien. Förr gav redovisningen sken av att vara neutral och oberoende av sociala strider och konflikter. Men så visade sig inte vara fallet utan redovisningen var influerad av olika intressegrupper i samhället och det maskerades genom yrkande om oberoende och objektivitet. Marknaden och redovisningen var inte fri utan stördes av monopol, karteller och politiska intressegrupper. (Merino et al., 1982) Under 1920-talet fanns ett svenskt världsomspännande konglomerat, grundat av Ivar Kreuger, som varje år hade utdelningar på sina aktier med 20 %. Problemet var att utdelning inte gjordes från vinsten utan mestadels från kapitalet. 1932 gick konglomeratet i konkurs. Det visade sig att Kreuger hade dolt ett olagligt pyramidsystem genom att vägra låta någon granska företagets räkenskaper. Kreugers fall bidrog starkt till antagandet av the Securities Act 1933 och the New York Stock Exchange Requirement för granskning av räkenskaper för noterade företag i USA. (Flesher och Flesher, 1986)

I början av 1990-talet hamnade Sverige i en finansiell kris. Krisen utlöstes av flera olika faktorer men en av de viktigaste händelserna var avregleringen av kreditgränser under mitten av 1980-talet. En följd av avregleringen blev att lånevolymen ökade från 250 miljarder i 1985 till nästan 450 miljarder i 1990. Lånevolymen fortsatte att expandera i början av 1990-talet. För att klara av sina stora kreditförluster och för att kunna säkra sin långsiktiga överlevnad började de flesta stora banker i Sverige att förhandla med Finansinspektionen. En ny statlig enhet bildades, Bankstödsnämnden, som hade till uppgift att ge statligt stöd till de utsatta bankerna och garantera en överlevnad av det svenska banksystemet. Många banker fick dessutom en ny ledning som arbetade med ett omstruktureringsprogram. Dessa åtgärder och den dramatiska nedgången av räntan under 1993 gjorde att bankernas situation förbättrades. (Engwall, 1997)

Sveriges riksbankschef, mellan 1994-2002, Urban Bäckström har även han skrivit artiklar om den svenska bankkrisen (Riksbanken, 2005). Bäckström skriver att finansiella kriser inte är ett modernt fenomen utan att kriser kan spåras tillbaka i historien. Även Bäckström menar att avregleringen av kreditgränser 1985 var en utlösande faktor av bankkrisen i Sverige. Varje kris som uppstår är unik och har sina specifika mönster, men lärdomar kan dras efter varje kris för att i framtiden förhoppningsvis undvika flera kriser eller i varje fall minska krisen när den uppstår. Några viktiga lärdomar som Sverige drog efter bankkrisen var att det är viktigt

att ha en trovärdig ekonomisk politik och att tillsynsmyndigheter måste ha klara krav vid avregleringar. Likaså är det viktigt att följa upp olika indikatorer på potentiella kriser för att förhindra att en ny kris uppstår. (Bäckström, 1998) Dessa ovan diskuterade problem och finansiella kriser driver redovisningen framåt för att kunna förhindra och motverka problemen och kriserna.

### **2.3 Bankregleringar**

Utvecklingen av redovisningen drivs hela tiden framåt som framgår i ovanstående diskussion. Även inom banksektorn finns det regleringar för vad och hur det ska redovisas och dessa drivs även de framåt på grund av brister som upptäcks.

De internationella kapitaltäckningsreglerna finns till för att standardisera reglerna mellan olika länder, dock kan konsekvenserna vid användandet av Baselkommitténs regler bli olika i de nationella marknaderna. Norio Sawabe (2002) har skrivit en artikel om hur Japan påverkades när de försökte internationalisera sina regler. När det i slutet av 1980-talet kom nya gemensamma regler för kapitaltäckningen fanns det även plats för nationella tolkningar. Vid införandet av reglerna skickades inkonsekvent information ut till bankerna. Det formella meddelandet löd att alla banker skulle skifta till status quo, medan den praktiska informationen framhöll att bankerna skulle fortsätta med sina nuvarande system. Omregleringen resulterade i att de gamla rutinerna legitimerades när det egentliga syftet var att omstrukturera. I Japans fall ledde regleringen till att en del gamla traditioner blev kvar och bidrog därmed till den djupa ekonomiska krisen Japan hade under 1990-talet. Sawabe menar att sättet att införa de nya reglerna var resultatet av ett spel mellan de nationer som var inblandade i geopolitik under 1980-talet.

### **2.4 Nya regler i form av Basel II**

I stort sett alla länder i världen använder sig av Baselkommitténs nuvarande kapitaltäckningsregler, 1988 års Baselackord och förmodligen kommer även de nya reglerna, Basel II, att användas av alla. En orsak till att Baselkommitténs regler fått en stor genomslagskraft är att några av de mest inflytelserika länderna i världen, som USA, Japan och Tyskland stöttar Baselkommittén. De nya reglerna kom till som en reaktion på vissa brister i det gamla Baselackordet, bland annat är ett nytt riskmått, operationell risk, infört. Det nya måttet har till uppgift att mäta intern effektivitet och anses ha både sina fördelar och nackdelar. En fördel är att bankerna, genom att mäta operationell risk, kommer åt bedrägerier och därmed minskar de finansiella kriser. En annan fördel, anser vissa, är att genom att mäta operationell risk får bankerna fram en mer exakt riskjusterad ränta. Nackdelar är att definiera operationell risk, vad det är som ska mätas, dessutom kan personalen på bankerna påverka

riskmättet genom att ”gömma” sin kompetens. En annan negativ röst om operationell risk är att måttet mäts med hjälp av Value-at-Risk (VaR), vilket av somliga inte anses vara ett lämpligt verktyg. Det är upp till varje lands centralbank att bestämma huruvida operationell risk ska användas och på vilket sätt det ska mätas. För Sveriges del är bankerna enligt lag tvungna att följa Basel II. Meningen med de nya kapitaltäckningsreglerna är att minska risken för finansiella kriser. Wahlström anser dock att de nya reglerna lika mycket som de gamla kan ge upphov till instabilitet i finansmarknaden på grund av bland annat ovanstående negativa aspekter. Möjligtvis kan den situation som uppstod i Japan hända någon annanstans. (Wahlström, 2005)

## 2.5 Öppenhet i årsredovisningar

Hittills är litteratur som rör redovisningens utveckling och Baselkommitténs regler presenterad. I följande avsnitt kommer öppenheten i årsredovisningar att diskuteras som en avslutning.

Vad som ska ingå i en årsredovisning bestäms oftast av lagar och rekommendationer men även kultur och omgivning kan påverka vad som ingår i redovisningen. Belkaoui och Karpik (1989) har gjort studier på orsaker till varför viss information utesluts ur årsredovisningar. Att redovisa samhällsinformation är frivillig och orsakerna till varför denna information inte redovisas är positivt korrelerad till samhällsprestanda och politiska åtgärder.

På Nya Zeeland har regeringen haft problem med informationen som funnits i årsredovisningarna inom den elektriska industrin. För att få en bättre öppenhet i redovisningen utvecklades och implementerades ett öppenhetsindex. Indexets innehåll utformades med hjälp av 15 experter från intressegrupper till den elektriska branschen. Öppenheten har blivit bättre men fortfarande behövs en del förbättringar. Om årsredovisningarna är ofullständiga uppstår ett informationsgap mellan intressegruppernas förväntningar och öppenheten från de elektriska företagen, vilket kan bli negativt för båda parterna. (Hooks et al., 2002)

Volta River Authority (VRA) är en offentlig sektor från Ghana som bildades av landets regering i samarbete med den brittiska och den amerikanska regeringen, Världsbanken och två amerikanska multinationella företag. VRA är ett bra exempel på hur redovisning kan influeras. Världsbanken har ett stort inflytande på VRA:s redovisning och finansiella skötsel, bland annat ska VRA ha minst 8 % return on assets varje räkenskapsår. Resultatet av andra länders och organisationers inflytande har fått VRA att i detalj redovisa för projekt som är sponsrade medan de samhällsekonomiska effekterna från samhällena på landsbygden inte är rapporterade. Dessa effekter är maskerade av redovisningssystem för att möta kraven för

internationell institutionell legitimation. Följderna blir att VRA inte redovisar samhällenas intressen utan redovisar utifrån ett sociokulturellt och politiskt intresse. (Rahaman et al., 2004)

För några år sedan gick företaget Enron i konkurs. Högt uppsatta personer inom Enron ägnade sig åt bedrägeri vilket till slut resulterade i att företaget gick i konkurs. Bedrägeri uppstår genom en felaktighet av personalen och kan vara svårt att upptäcka, speciellt om personerna i fråga är stöttade av en pålitlig tredje part som en bank eller en advokatbyrå. Skulle öppenheten i årsredovisningarna öka kan bedrägerifall bli lättare att upptäcka. (Morrison, 2004)

### **2.6 Sammanfattning**

Under en lång tid har flera studier gjorts angående årsredovisningar. Det har skrivits mängder av artiklar om vad som ska ingå i en årsredovisning och vad som har gjorts och kan göras för att förbättra redovisningen och öka öppenheten gentemot intressegrupper och allmänheten. Utvecklingen av redovisningen genom åren har påverkats av staten och inflytelserika och starka personer som drivit igenom sina förslag till förbättringar. Staten har en stor makt att influera vad som finns att se i årsredovisningen och därför kan informationen bli vinklad och inte helt sann och rättvis.

En del forskning har även gjorts angående de internationella kapitaltäckningsreglerna. I vissa fall har reglerna inte bidragit med den stabilitet som varit tänkt som i till exempel Japan. Införandet av reglerna kan ske på olika sätt beroende på land och därigenom påverkas av olika traditioner och normer. Kapitaltäckningsreglerna, som allting annat, uppfattas som både positiva och negativa. Wahlström anser att de nya kapitaltäckningsreglerna kan ge upphov till instabilitet i finansmarknaden och möjligtvis inte förebygger finansiella kriser på det sätt som är grundtanken.

## 3 Metod

### 3.1 Inledning

---

Vilken metod som en uppsats ska använda sig av för att kunna besvara forskningsfrågan bestäms med hjälp av utgångspunkt i problemformuleringen, syftet, empirin och vilken tid och resurser som finns tillgängliga (Andersen, 1994).

---

### 3.2 Kunskapsteori

Denna uppsats har till syfte att belysa skillnader i årsredovisningar med hjälp av en innehållsanalys. Den kunskapsteori som uppsatsen utgått ifrån kan liknas vid den hermeneutiska ansatsen. Den hermeneutiska ansatsen tar sin utgångspunkt i att det inte finns någon objektiv social verklighet utan menar istället att verkligheten kan ses ur många olika perspektiv beroende på vem som ser och tolkar. (Jacobsen, 2002) När det gäller forskningsfrågan i denna uppsats bygger slutsatserna på hur jag tolkar informationen jag fått fram. I sin tur bygger min information på hur personerna som upprättat årsredovisningarna tolkat lagar och rekommendationer. Uppsatsen har följaktligen inte som syfte att framställa en objektiv verklighet.

### 3.3 Induktiv metod

Denna uppsats har som syfte att belysa vilka skillnader det finns i öppenheten mellan svenska och amerikanska bankers årsredovisningar. För att klarlägga skillnaderna kommer jag först att undersöka de olika bankernas årsredovisningar för att sedan se vilka skillnader som finns. Denna metod kan liknas vid den induktiva ansatsen, som går från empiri till teori. Redan från början har jag vissa förväntningar om vad min undersökning ska ge mig, vilket kan liknas vid den deduktiva ansatsen. I den deduktiva ansatsen karaktäriseras informationen innan den samlas in och gränser sätts för vilken information forskaren är ute efter. Dessa gränser vill jag inte sätta utan jag vill under arbetets gång ha möjligheten att till exempel ändra mina frågor i innehållsanalysen, vilket medför en mer induktiv ansats. (Jacobsen, 2002) I den induktiva ansatsen undersöks flera olika fall och dess resultat anses vara generellt giltigt. Jag kommer att undersöka flera bankers årsredovisningar och sedan försöka generalisera deras resultat. Min undersökning kan liknas vid ett fenomen, jag kommer att undersöka något oklart, en ny händelse som kräver ett brett angreppssätt och syfte. Fenomenologin menar att allmänna syns i det enskilda fallet. (Alvesson och Sköldberg, 1994) Som sagt kommer jag att utgå från den induktiva ansatsen, eftersom jag undersöker ett fenomen som jag sedan ska försöka generalisera.



### **3.4 Kvantitativ studie**

Min uppsats har en forskningsfråga som mer är utav karaktären testande än explorativ vilket medför att en kvantitativ metod lämpar sig bäst. Det är i stort sett problemställningen, om den är oklar eller klar, som avgör om en kvantitativ eller kvalitativ metod ska används. Den kvantitativa metoden omvandlar den insamlade informationen till kvantifierbara mått. Måttet är endast en förenkling av komplexa meningar, en komprimerad information, för bakom siffran döljer sig djupare information än bara ett tal. Den kvantitativa metoden ger en snävare bild av sammanhanget än den kvalitativa metoden, som ger en djupare förståelse. Metoden kan ses som en förklaringsmetod. (Jacobsen, 2002) Vid användandet av en innehållsanalys lämpar sig en kvantitativ undersökningsmetod bäst (Andersen, 1994).

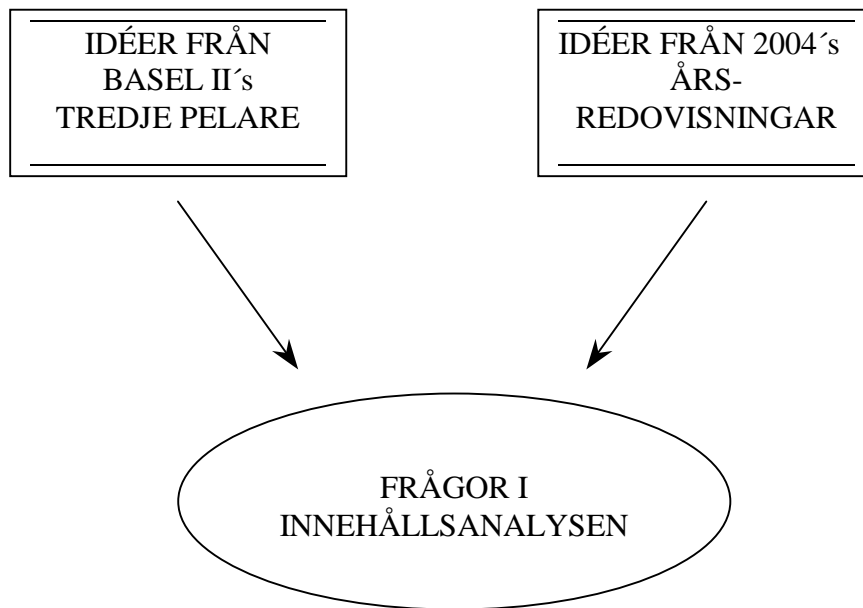
### **3.5 Empiriskt angreppssätt**

#### **3.5.1 Komparation**

Målet med denna uppsats är att kartlägga skillnaderna mellan bankers årsredovisningar i Sverige och i USA. Upplägget är mer av den extensiva karaktären, det vill säga mer liknande en urvalsundersökning för att kunna generalisera resultatet. Desto fler enheter som används i undersökningen desto mer suddas skillnader och nyanser ut och desto mer generaliserbart blir resultatet. Just när skillnader ska belysas mellan olika objekt lämpar sig den extensiva uppläggnings bra, eftersom undersökningen klart kan få fram klara skillnader. (Jacobsen, 2002)

För att det ska vara möjligt att beskriva skillnaderna mellan de svenska och amerikanska årsredovisningarna används komparationsmetoden, som går ut på att göra innehållsanalys på årsredovisningar över tiden. En jämförelsestudie är inte alltid lika enkel som den låter utan en del parametrar måste tas i beaktande. Först måste enheterna som väljs gå att jämföra och innan komparationen börjar är det viktigt att generalisera händelserna som ska jämföras. Det är även viktigt att såväl likheter som olikheter framställs. (Ejvegård, 2003) Jag kommer att göra en innehållsanalys bestående av 31 ja- eller nej-frågor. Frågorna utformas utifrån Basel II: s tredje pelare som handlar om öppenhet och från bankernas årsredovisningar från 2004 (Basel II). Beroende på om frågan kan besvaras med ett ja eller ett nej kommer svaret att omvandlas till en siffra, ett ja blir en 1:a och ett nej blir en 2:a. Bankernas svar kommer sedan att läggas ihop var för sig och varje bank kommer att få en summa som representerar deras öppenhet i årsredovisningarna. Efter att jag har fått fram en summa per bank kommer jag att titta på om det finns något samband med bankernas öppenhet och en del av deras nyckeltal såsom K/I-tal, vinst per aktie, rörelseresultat och kapitaltäckningsgrad. Innehållsanalys kommer att göras på bankernas årsredovisningar från 1998, 2001 och 2004 för att se om

öppenheten förändrats med tiden sedan det blev bestämt att nya kapitaltäckningsregler i form av Basel II skulle komma.



Figur 2: Innehållsanslysens sammansättning

### 3.5.2 Val av undersökningsenheter

I min undersökning har jag valt att koncentrera mig på bankers årsredovisningar för att få en avgränsning och för att försöka få en bild av hur utvecklingen av kapitaltäckningsreglerna påverkat redovisningen över de sista åren. För att den komparativa undersökningen ska bli mer rättvis kommer endast börsnoterade företag att användas i studien. I Sverige finns fyra börsnoterade banker: Nordea, FöreningsSparbanken (FSB), Svenska Handelsbanken (SHB) och Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) (Börsen, 2005). Dessa fyra bankers årsredovisningar kommer att studeras för att få en korrekt och generaliserbar bild i Sverige. Då det blott finns fyra börsnoterade banker i Sverige kommer det i studien endast ingå fyra amerikanska börsnoterade banker för att inte ha en ojämn fördelning mellan länderna. Ett problem som kan uppstå är att generaliserbarheten mellan länderna kan bli lite vinklad då det finns väldigt många fler börsnoterade banker i USA. För att hitta fyra amerikanska börsnoterade banker gjordes en sökning på Internet. Där fann jag följande fyra banker: Bank of America (BA), JPMorgan Chase Bank (JPM), CitiBank och the Bank of New York (BNY). Dessa banker valdes därför att BA, JPM och CitiBank är de tre största bankerna i USA och BNY är den äldsta banken i USA. (Top Institution, 2005)

## 3.6 Datainsamling

För att få in fakta till att utreda ett problem måste någon metod användas. De tre huvudtyperna inom faktainsamling är: dokumentstudier, observationsmetoder och frågemetoder. I denna uppsats har dokumentstudier använts. (Andersen, 1994)

### 3.6.1 Sekundärdata

För att ha möjlighet att utreda forskningsfrågan i denna uppsats kommer sekundärdata att utnyttjas. Sekundärdata är den information som inte fås direkt från förstahandskällan. Informationen är insamlad av personer i ett tidigare skede och oftast för ett annat syfte än mitt vilket kan bidra till en viss vinkling. (Jacobsen, 2002) En alternativ insamlingsmetod skulle vara att använda sig av primärdata, såsom intervjuer. Primärdata är information som forskaren samlar in genom att direkt vända sig till informationskällan. (Jacobsen, 2002) I min uppsats anser jag dock att intervjuer skulle vara tidskrävande och möjligtvis bli komplext, då jag skulle bli tvingad att få tag i intervjuobjekt i både Sverige och USA och dessutom eventuellt flera olika personer i samma bank för att få fram all och korrekt information. Därför lämpar sig sekundärdata i denna undersökning, då all information ska få att finnas i årsredovisningarna.

Förutom årsredovisningarna kommer sekundärdata från Lunds universitets databas Elin och från Science Direct att användas. I dessa databaser kommer jag att söka efter artiklar som kommer att användas i litteraturgenomgången, för att få en bild av tidigare skriven litteratur som rör uppsatsens ämne.

#### 3.6.1.1 Dokumentstudier

Till dokumentstudier hör indirekta samhällsvetenskapliga observationer av olika företeelser. Studierna sker genom att studera skrivna eller muntliga redogörelser för en händelse. Material som kan användas för studien kan vara bland annat litteratur, såsom böcker och tidskrifter, årsredovisningar, statistik, släktträd eller audiovisuellt material, som till exempel filmer. Ett problem med dokumentstudier är att materialet kan vara vinklat beroende på vem som skrivit det och det kan även vara fastlagt från början, vilket måste finnas i åtanke när studien utförs. Denna uppsats använder sig av en dokumentstudie då årsredovisningars innehåll ska studeras, vilket inte gör observationsmetoder eller frågemetoder lämpligt. Dokumentstudier är den mest använda metoden för att utreda ett problem, vanligtvis då det redan finns dokumenterad information och i de fallen kan intervjuer vara mer tids- och resurskrävande. (Andersen, 1994) I denna uppsats finns redan all information tillgänglig i årsredovisningarna och därför behöver det inte göras några intervjuer.

### 3.7 Kritik av studien

När en studie likt denna görs är det viktigt att tänka på att vara kritisk mot vilken metod som används och mot den/de data som blir insamlad/de. Ett begrepp som brukar användas är tillförlitlighet, det vill säga hur tillförlitlig och användbar den insamlade informationen är (Ejvegård, 2003). I denna studie används endast sekundärdata och jag är medveten om att sekundärdata kan vara vinklad beroende på vem som samlat in den och syftet med den. Jag anser dock att min data som kommer från bankernas årsredovisningar borde vara tillförlitlig för min studie, eftersom årsredovisningarna ska vara upprättade efter lagar och rekommendationer vilket till stor del eliminerar egna vinklingar.

Ett annat begrepp inom källkritiken är validitet. Validitetsmättet anger vilken relevans och giltighet som den insamlade datan och undersökningen har. Det är viktigt att se till att undersöka och få fram de data som är meningen att få fram. (Jacobsen, 2002) För att få fram en bra validitet kommer innehållsanalysen att utformas med frågor som är viktiga i hänseende till kapitaltäckningsreglerna och för att kunna urskilja skillnader och likheter mellan årsredovisningar.

En annan kritik mot studien värd att nämnas är självkritiken. Jag skriver denna uppsats själv vilket medför att jag fattar alla beslut vad gäller innehållet i uppsatsen. Problematiken blir att jag inte har någon att bolla idéer med och ibland kommer att ha svårt att se ett problem utifrån en annan vinkel. Jag kommer att använda mig av min handledare, Gunnar Wahlström, för att få hjälp när jag fastnar och inte vet vad eller hur jag ska göra. Att undersöka årsredovisningarna helt själv kan resultera i bedömningsproblem. Det kan bli besvärligt att vara exakt rättvis i granskningen av bankernas alla årsredovisningar. Men alla dessa problem är jag från början medveten om och kommer därför hela tiden försöka förhålla mig objektiv och rättvis till all information jag hittar.

### 3.8 Sammanfattning

I denna studie ska en induktiv ansats och en kvantitativ metod användas för att på lämpligast sätt kunna undersöka forskningsfrågan. En induktiv ansats är att föredra, då jag undersöker årsredovisningar, det vill säga, utgår från empirin för att sedan generalisera mina resultat. Forskningsfrågan är mer av en testande karaktär vilket gör den kvantitativa metoden bäst lämpad. Jag är inte ute efter att få en djupare förståelse av skillnader som kan dyka upp i årsredovisningarna utan syftet är endast att beskriva dem. För att komma fram till en slutsats ska en komparativ innehållsanalys göras på åtta bankers, fyra från vardera land, årsredovisningar. Jag kommer även att titta på tre årsredovisningar från respektive bank för att se om skillnaderna minskat eller ökat mellan länderna med tiden. Bankerna som används i under-

## Kapitaltäckningsreglerna i fokus

sökningen är Nordea, FöreningsSparbanken, Handelsbanken, Skandinaviska Enskilda Banken, Bank of America, JPMorgan Chase Bank, CitiBank och the Bank of New York.

## 4 Empiri

### 4.1 Inledning

---

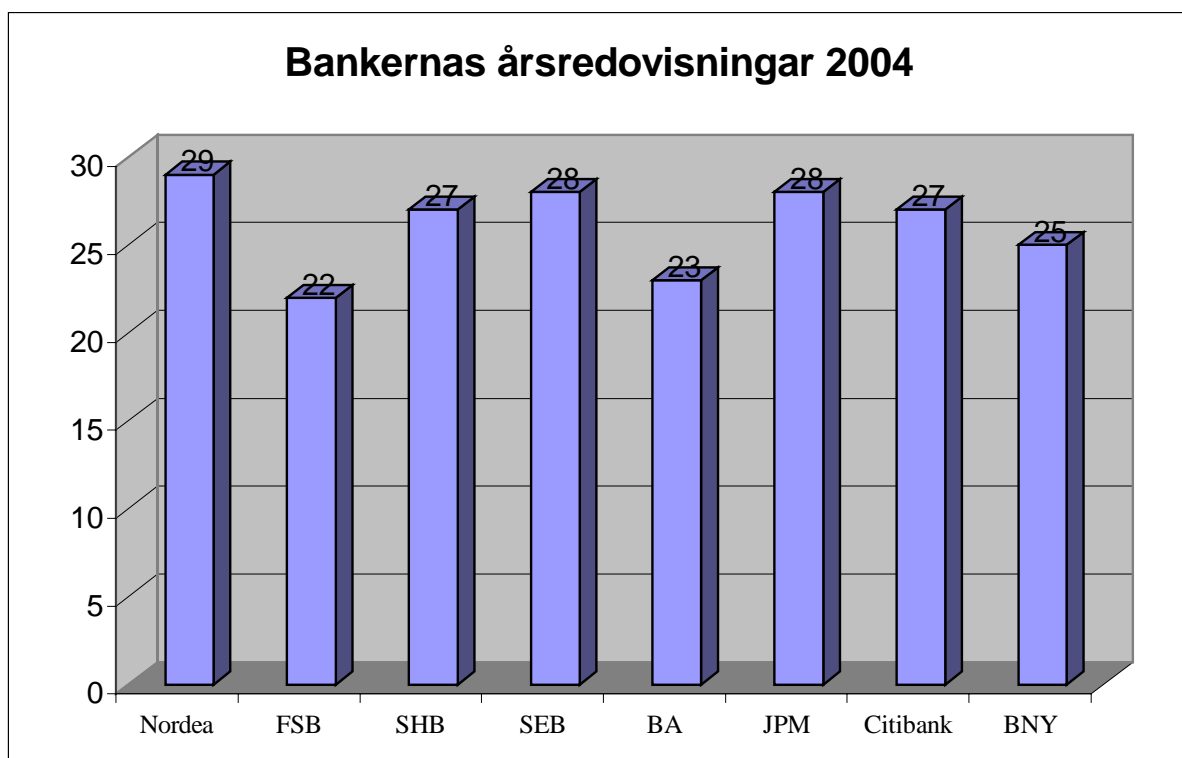
Under kapitel fyra kommer det att presenteras vad som kommit fram i min undersökning av årsredovisningarna. I Basel II behandlas riskerna i ordningen kredit, marknad och operationell och det är även denna ordning jag har använt mig av när jag gjort upp mina frågor. Svaren från min undersökning kommer att presenteras i den ordning som frågorna är uppställda. Frågorna i innehållsanalysen finns att hitta i bilaga 1. I bilaga 2 finns det generella öppenhetsregleringar från Basel II. Om ingen annan referens anges i empirikapitlet är det från företagsinformationen, mestadels från årsredovisningar, och Basel II materialet är hämtat.

---

### 4.2 Årsredovisningarna från 2004

#### 4.2.1 Diagram över undersökningen

I diagrammet nedan illustreras resultatet från min undersökning av årsredovisningarna från 2004. Nordea har fått ihop den högsta summan, 29 medan FSB fick ihop den lägsta, 22.



#### 4.2.2 BA saknar kapitaltäckningsanalys

Alla bankerna i undersökningen diskuterar på något sätt riskerna som ingår i kapitaltäckningsreglerna i Basel II. I årsredovisningarna redovisas det för alla riskernas (kredit,

marknad och operationell) funktioner och strukturer och det diskuteras även på vilket sätt de olika riskerna mäts. En oväntad observation under genomgången av årsredovisningarna visade att BA inte har en kapitaltäckningsanalys i sin redovisning. USA:s största bank redovisar en kapitaltäckningsgrad men inte en analys likt alla de andra bankerna om hur stort det riskbaserade beloppet är och hur de kommit fram till täckningsgraden. En kapitaltäckningsanalys ska redovisa för en kapitalbas (primär- och supplementärkapital), det riskvägda beloppet för kredit- och marknadsrisker och en kapitaltäckningsgrad. Ett exempel på en bra och överskådlig kapitaltäckningsanalys finns i not 53 på sidan 98 i SEB:s årsredovisning från 2004. Kapitaltäckningsgraden är, enligt SHB:s definitioner i 2004 års årsredovisning sista sidan, kapitalbasen i relation till det riskvägda beloppet.

Noterbart är även att BA, som enda bank, inte redovisar en summa för sina kreditrisker. På sidan 44 i SEB:s årsredovisning från 2004 definierar banken kreditrisk som ”risken för förlust till följd av att en motpart inte förmår fullgöra sina skyldigheter gentemot koncernen”. BA diskuterar kreditrisken ingående och har en del tabeller över till exempel hur risken är uppdelad per bransch och den geografiska fördelningen men alltså inte en summa för hela kreditrisken. JPM är ett bra exempel på kreditriskredovisning. Banken har på sidan 57 och framåt i sin årsredovisning en bra och omfattande presentation av sin kreditrisk.

Det faktum att USA:s största bank saknar både en kapitaltäckningsanalys och en summa för kreditrisken kan vara en indikator på att USA:s banker inte tagit åt sig och implementerat de nya kapitaltäckningsreglerna i form av Basel II på samma sätt som de svenska bankerna. En orsak kan möjligtvis vara att USA håller starkare på traditioner och att det tar lite längre tid att ändra redovisningsrutiner och dessutom är Basel II ett EU-direktiv vilket gör att Sveriges banker måste ha implementerat de nya reglerna innan 1 januari 2007 (Basel Committee, 2002 och 2004).

### **4.2.3 Olika marknadsrisker redovisas**

En stor skillnad mellan svenska och amerikanska bankers årsredovisningar är vilka marknadsrisker som de redovisar. Enligt FSB, sidan 49 i 2004 års årsredovisning, avses marknadsrisken som ”risken för att förändringar i räntor, valuta- samt aktiekurser leder till att nettot av bankens tillgångar och skulder, inklusive derivat, faller i värde”. I USA redovisar de flesta bankerna, dock inte BNY, råvarurisken medan det endast är Nordea i Sverige som diskuterar den risken. I Sverige däremot redogör alla bankerna för motpartsrisker och för de specifika och generella riskerna vilket ingen av de amerikanska bankerna gör. Något som däremot alla bankerna har gemensamt är att de använder måttet VaR för att mäta marknadsrisken. Alla utom FSB redogör även för deras högsta, lägsta och genomsnittsvärde för VaR. FSB är även den enda banken av de åtta som inte använder stresstest som ett

alternativmått på risken. VaR och stresstest är en modellbaserad riskmätning som ”innebär att man, utifrån en modell för hur marknadsräntor, aktiekurser och valutakurser rör sig, skattar en sannolikhetsfördelning för resultatutfallet i koncernens portfölj” (Företagsinformation, FSB:s årsredovisning 2004, sid. 89). På sidan 27-29 i sin årsredovisning presenterar Nordea sin marknadsrisk på ett enkelt, bra och överskådligt sätt.

### 4.2.4 Den nya risken – Operationell risk

Operationell risk är risken för förlust till följd av såväl händelser i omvärlden (naturkatastrofer, extern brottslighet etc.) som interna orsaker (datafel, bedrägerier, bristande efterlevnad av lagar och interna föreskrifter, övriga brister i den interna kontrollen etc.). (Företagsinformation, SEB:s årsredovisning 2004, sid. 47)

Alla bankerna har tagit till sig och diskuterar den nya operationella risken som enligt Basel II ska redovisas i årsredovisningarna. Redan nu redovisar Nordea, SEB, JPM och CitiBank en summa för den operationella risken. Det kan bero på att dessa banker är de som redovisar hur det ekonomiska kapitalet är fördelat på de olika riskerna som ingår i kapitaltäckningsreglerna. När Basel II träder i kraft kommer alla bankerna utom Nordea att mäta den operationella risken enligt den mer avancerade metoden, advanced measurement approach, AMA, medan Nordea kommer att använda sig utav den mer standardiserade metoden. Ingen av bankerna har börjat tillämpa de nya reglerna fullt ut vad gäller den operationella risken. Men som sagt börjar inte reglerna att gälla ännu och de flesta bankerna verkar ha kommit en bit på vägen och bildat sig en uppfattning om hur de ska mäta och redovisa risken. Förutom att BNY inte redovisar en summa för sin operationella risk är den amerikanska banken ett bra exempel på en bank som kommit en bit i sin diskussion om den nya risken.

### 4.2.5 FSB sämst i test och Nordea bäst

I min jämförelse mellan bankerna fick FSB ihop den sammanlagt lägsta summan. FSB tappar poäng i redovisningen av kreditrisken och marknadsrisken. Banken redogör inte för kreditrisken ur olika vinklar såsom bransch, geografiskt och riskklassificering. Tillsammans med SEB är FSB den enda banken som inte redovisar hur stora förlusterna för kreditrisken får vara. Vad gäller marknadsrisken redogörs det inte för högsta, lägsta och genomsnitts VaR och som enda bank använder FSB inte stresstest som diskuterats ovan.

Nordea är den bank som fick högst summa tätt följd av SEB och JPM. Nordeas enda brist i nuläget av min undersökning av årsredovisningen är redovisningen av den operationella risken. Som diskuterats tidigare är Basel II ett EU-direktiv som börjar att gälla från och med



den 1 januari 2007 vilket borde medföra att Nordea kommer att åtgärda sina negativa svar (Basel Committee, 2002 och 2004).

## 4.2.6 Öppenheten och bankernas nyckeltal

**Tabell 1 Öppenhet och Nyckeltal från 2004**

	Nordea	FSB	SHB	SEB	BA	JPM	CitiBank	BNY
<b>Summa Öppenhet</b>	<b>29</b>	<b>22</b>	<b>27</b>	<b>28</b>	<b>23</b>	<b>28</b>	<b>27</b>	<b>25</b>
K/I-tal (%)	60	54	45	67	55	64	60	58
Vinst per aktie (kronor)	6,21	16,42	13,81	9,69	24,40	10,51	21,95	12,37
Rörelseresultat (Mkr)	20572	11912	13056	9273	140324	80904	159903	14541
Kapitaltäckningsgrad (%)	9,5	11,6	10,0	10,3	11,6	12,2	11,9	12,2

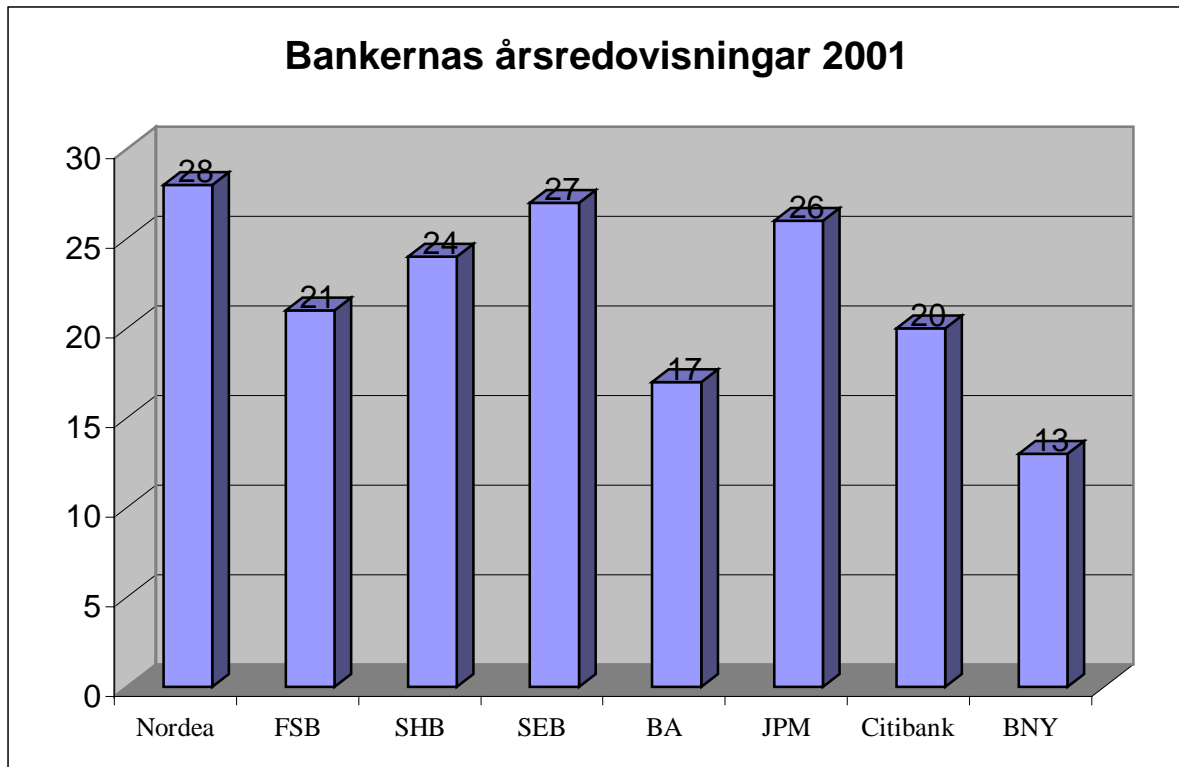
Omräkningsvaluta: EUR 9,0070 och USD 6,6125 (Valutakurser, 2004-12-30)

Från tabellen ovan kan inte ett exakt mönster läsas ut för om och hur öppenheten och nyckeltalen har något samband. Vad som möjligtvis kan tydas är att hög öppenhet har ett högt K/I-tal. Med K/I-talet menas förhållandet mellan kostnaderna och intäkterna (Företagsinformation, Nordeas årsredovisning 2004). Den bank som verkligen går emot det påståendet är SHB som har en hög öppenhet men det lägsta K/I-talet. Nyckeltalet vinst per aktie ger en lite klarare bild än vad K/I-talet gör. Om bankerna delas upp i svenska och amerikanska banker och länderna jämförs var för sig går det att utläsa att hög öppenhet ger en låg vinst per aktie. Men även här finns ett undantag, CitiBank har en hög vinst per aktie fast att de har en hög öppenhet. Om rörelseresultatet kan det inte sägas mycket, här finns inget samband mellan öppenheten och nyckeltalet. I Sverige har Nordea högst öppenhet och även högst rörelseresultat men SEB som har näst högst öppenhet har lägst rörelseresultat. I USA har JPM högst öppenhet men näst lägst rörelseresultat och BA har lägst öppenhet och näst högst rörelseresultat. Inte heller kapitaltäckningsgraden ger något klart samband mellan öppenheten och nyckeltalet. Nordea har högst öppenhet och lägst kapitaltäckningsgrad medan JPM som har näst högst öppenhet har högst kapitaltäckningsgrad, vilket resulterar i att inget samband kan utläsas.

## 4.3 Årsredovisningarna från 2001

### 4.3.1 Diagram över undersökningen

På nästa sida visas resultatet av innehållsanalysen över årsredovisningarna från 2001. Fortfarande är det Nordea som fått ihop högst summa, 28 medan det år 2001 är BNY som har den lägsta summan, 13.



#### 4.3.2 BNY tappar i sin redovisning av kreditrisk

USA:s äldsta bank, BNY var 2001 väldigt dåliga på att redovisa kreditrisken. I sin årsredovisning diskuterar de inte ens kreditriskpolitiken. BNY redovisar siffror på hur stora kreditriskförlusterna får vara och även låneexponeringen per bransch är presenterad. Utöver det saknas i stort sett allting som gäller redovisningen av kreditriskerna, inte en summa eller ens hur risken mäts redogörs det för. Det är inte endast BNY som 2001 inte redovisar en summa för kreditrisker utan även BA saknar i sin årsredovisning en summa för den risken. BNY:s bristande kreditriskredovisning gör att de som enda bank i hela undersökningen inte har en presentation av kapitaltäckningsreglerna i sin årsredovisning. Vilket i sin tur medför att det saknas en kapitaltäckningsanalys och resulterar i att BNY får den klart lägsta summan i undersökningen. 2001 presenterar inte heller FSB och SHB sin kreditrisk ur olika vinklar eller hur de största kreditexponeringarna är fördelade per bransch. Ingen av de amerikanska bankerna redovisar sin kreditrisk liknande en intern modell, internal ratings-based approach, IRB och varken FSB eller SEB redovisar för hur stora kreditriskförlusterna får vara. För år 2001 är Nordeas årsredovisning ett bra exempel på hur kreditrisken kan redovisas.

#### 4.3.3 Den operationell risken är bortglömd

I USA brister två banker redan 2001 i sin redovisning av operationell risk. Varken BA eller CitiBank redogör för hur den operationella risken mäts eller vilken funktion den har. De

## Kapitaltäckningsreglerna i fokus

övriga sex bankerna däremot diskuterar redan 2001 hur den operationella risken ska mätas, vilken funktion den har och vad som kan göras för att minimera risken. Som enda bank av de åtta redogör JPM att de kommer att mäta den operationella risken med hjälp av AMA, medan de andra bankerna inte riktigt diskuterar vilket mått de kommer att använda när Basel II börjar gälla. JPM är 2001 en av de bästa bankerna på att redovisa den operationella risken.

### 4.3.4 Basel II inte på tapeten

Den operationella risken är år 2001 inte redovisad i lika stor utsträckning som år 2004, vilket möjligtvis kan förklaras av att utformningen av Basel II påbörjades först 1999. År 2001 var Basel II ännu alltså i början av sin utveckling och de nya reglerna släpptes först 2004, vilket kan vara en förklaring till att tre utav fyra banker i USA inte diskuterar sin framtida syn och tillämpning av det nya ackordet. (Basel Committee, 2002 och 2004) Än en gång verkar de svenska bankerna ligga lite före i sin utveckling då alla fyra bankerna på något sätt nämner och diskuterar implementeringen av Basel II, medan det endast är CitiBank av de amerikanska bankerna som nämner Basel II. I min undersökning av åren 2001 och 1998 har jag tagit hänsyn till att Basel II började utvecklas 1999 och därför inte krävt att den operationella risken ska presenteras i fråga nummer 1.

### 4.3.5 Öppenheten och bankernas nyckeltal

Tabell 2 Öppenhet och Nyckeltal från 2001

	Nordea	FSB	SHB	SEB	BA	JPM	CitiBank	BNY
<b>Summa Öppenhet</b>	<b>28</b>	<b>21</b>	<b>24</b>	<b>27</b>	<b>17</b>	<b>26</b>	<b>20</b>	<b>13</b>
K/I-tal (%)	59	60	48	75	56	80	49	53
Vinst per aktie (kronor)	4,99	9,86	11,99	7,17	53,76	8,85	29,76	19,63
Rörelseresultat (Mkr)	18160	8039	11208	7153	107923	27373	233586	21954
Kapitaltäckningsgrad (%)	9,1	11,3	9,9	10,8	12,7	11,9	10,9	11,6

Omräkningsvaluta: EUR 9,4190 och USD 10,6675 (Valutakurser, 2001-12-28)

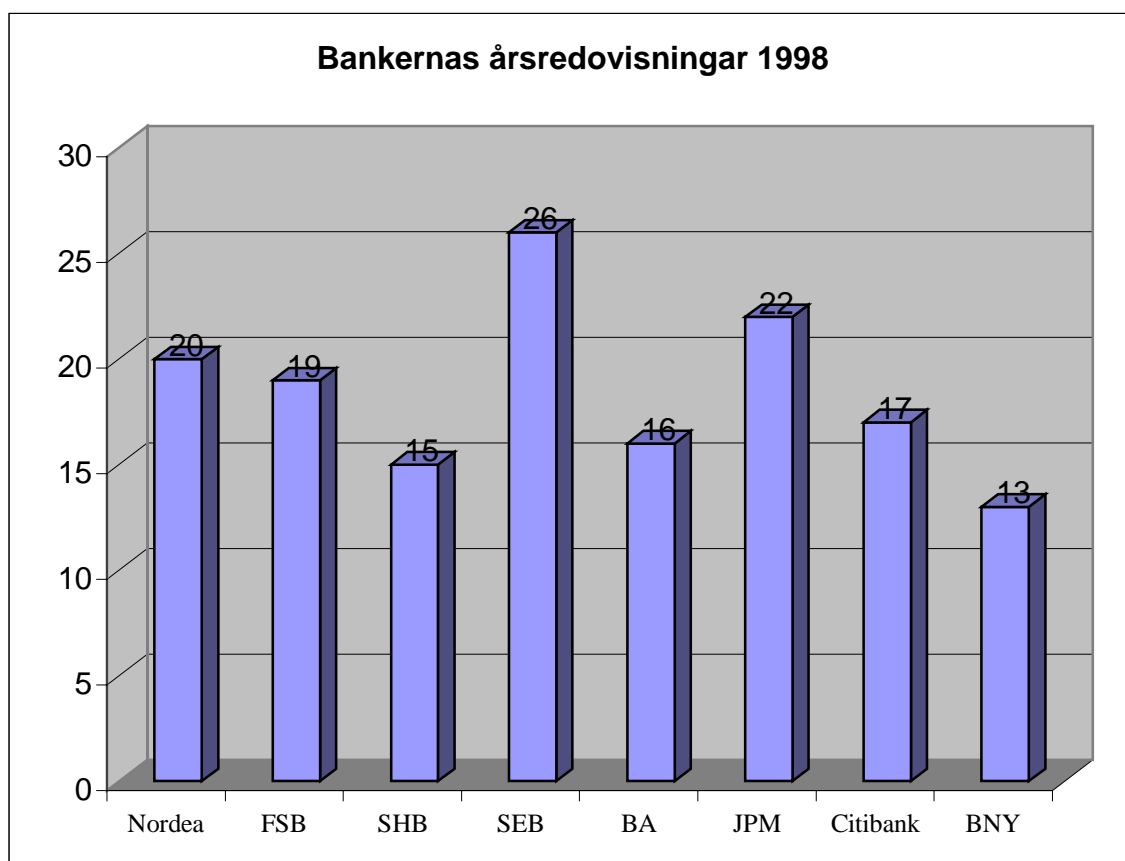
År 2001 stämmer det inte att hög öppenhet medför ett högt K/I-tal. För SEB och JPM stämmer dock sambandet att hög öppenhet ger ett högt K/I-tal, men SHB som har fjärde högst öppenhet har det lägsta K/I-talet. Relationen hög öppenhet – låg vinst per aktie som går att utläsa från 2004 års årsredovisningar, finns även 2001. Nordea, SEB och JPM är de banker som har högst öppenhet och även lägst vinst per aktie. BA, CitiBank och BNY är de som har lägst öppenhet och även högst vinst per aktie. Inte heller år 2001 finns det något samband mellan öppenheten och rörelseresultatet, det bevisar SEB som har näst högst öppenhet 2001 men lägst rörelseresultat av alla banker samtidigt som BNY som har den lägsta öppenheten

har det lägsta rörelseresultatet av de amerikanska bankerna. Något samband mellan öppenheten och kapitaltäckningsgraden går inte att utläsa. Högst kapitaltäckningsgrad har BA som har den näst lägsta öppenheten men näst högst kapitaltäckningsgrad har JPM som har den tredje högsta öppenheten.

### 4.4 Årsredovisningarna från 1998

#### 4.4.1 Diagram över undersökningen

I stapeldiagrammet nedan redovisas resultatet från årsredovisningarna 1998. Här är det SEB som har den högsta summan, 26, och BNY som fortfarande har den lägsta summan, 13. I Nordeas fall har MeritaNordbanken och Unidanmarks årsredovisningar från 1998 använts då dessa två banker 2000 bildade Nordea (Företagsinformation, Nordea).



#### 4.4.2 Kreditrisken i skymundan

Kreditrisken är nästan lika dåligt redovisad som den operationella risken i 1998 års årsredovisningar. SHB är den bank som har sämst resultat vad gäller öppenheten i redovisningen av kreditrisken. Den svenska banken är den enda banken som 1998 inte diskuterar sin kreditpolitik, BNY gjorde det inte 2001. SHB redogör inte heller för vilken

## Kapitaltäckningsreglerna i fokus

mätmetod som används för att få fram risken, medan alla de andra bankerna gör det, men SHB redovisar dock en summa för sin samlade kreditrisk. BA och BNY är de andra bankerna som 1998 inte redovisar en summa för sin kreditrisk. Fyra av de åtta bankerna, två svenska, FSB och SHB och två amerikanska, CitiBank och BNY redogör inte kreditrisken ur olika vinklar och inte heller någon kreditexponering per bransch. JPMs årsredovisning från 1998 är ett bra exempel på hur kreditrisken kan redovisas.

### 4.4.3 Marknadsrisken i fokus

Marknadsrisken är den risk som presenteras mest ingående och ges störst utrymme i årsredovisningarna i jämförelse med de två andra riskerna. Noterbart är dock att varken FSB eller BNY redovisar aktierisken och som två av tre banker, den sista är SHB, inte heller redogör för råvarurisken. FSB, SHB, BA och BNY använder inte stresstest som ett mått för marknadsrisken och FSB är den enda banken som inte heller använder sig utav VaR för att mäta marknadsrisken. På grund av att FSB inte använder sig utav VaR redovisas inte heller högsta, lägsta och genomsnittliga VaR, inte heller Nordea och SEB redovisar dessa summor. Nordea är den första svenska banken som brister i sin redovisning av motpartsrisiker, generella risker och specifika risker och banken saknar även en summa för marknadsrisker. Även alla de amerikanska bankerna brister i redovisningen av motpartsrisiker och generella och specifika risker. Även i sin redovisning av marknadsrisker är JPM ett bra exempel.

### 4.4.4 SEB ligger långt fram

Redan 1998 redovisar SEB, som enda bank, en summa för operationella risker. De är även den enda banken som redovisar för hur det ekonomiska kapitalet är uppdelat på riskerna och därav summan för den operationella risken. 1998 var fortfarande 1988 års Baselackord aktuellt och i det gamla ackordet redogörs det inte alls över den operationella risken utan den blev först aktuell i det nya ackordet (Basel Committee, 2002). Noterbart är dock att redan 1998 diskuterar hälften av bankerna, Nordea, FSB, SEB och JPM, den operationella risken, vilken funktion den har och hur den mäts. SEB är alltså den bank som 1998 framstår som ett bra exempel på operationella risker.

### 4.4.5 BNY sämst igen

BNY, som är den äldsta banken i USA, redovisar även 1998 den lägsta summan av de åtta bankerna, men nu ligger SHB och BA inte långt efter. Något sensationellt är att SEB får ihop 26 poäng så tidigt som 1998, det mycket tack vare att den svenska banken redan ligger långt fram i redovisningen av den operationella risken.

#### 4.4.6 Öppenheten och bankernas nyckeltal

Tabell 3 Öppenhet och Nyckeltal från 1998

	Nordea	FSB	SHB	SEB	BA	JPM	CitiBank	BNY
<b>Summa Öppenhet</b>	<b>20</b>	<b>19</b>	<b>15</b>	<b>26</b>	<b>16</b>	<b>22</b>	<b>17</b>	<b>13</b>
K/I-tal (%)	55	62	52	66	61	61	58	50
Vinst per aktie (kronor)	2,92	13,13	8,41	8,27	30,09	19,11	20,08	12,82
Rörelseresultat (Mkr)	12100	6326	7711	4801	64907	47825	74754	16017
Kapitaltäckningsgrad (%)	9,9	11,6	9,8	10,9	10,9	11,9	12,4	11,9

Omräkningsvaluta: FIM 1,5957 (Företagsinformation Nordea, MeritaNordbankens årsredovisning 1998) och USD 8,0650 (Valutakurser, 1998-12-30)

För Nordea har MeritaNordbankens årsredovisning använts.

År 1998 går det inte att utläsa några samband mellan öppenheten och nyckeltalen. SEB har högst öppenhet och även ett högt K/I-tal men BA som har näst lägst öppenhet har även de ett högt K/I-tal. Att det skulle finnas ett samband mellan hög öppenhet och låg vinst per aktie stämmer på BA och CitiBank, men BNY och SHB som har den lägsta öppenheten har även en låg vinst per aktie. Vad gäller rörelseresultatet har den bank med högst öppenhet, SEB, det lägsta rörelseresultatet men även BNY med låg öppenhet har ett relativt lågt rörelseresultat. År 1998 har CitiBank högst kapitaltäckningsgrad medan SHB har den lägsta, men dessa banker återfinns som tredje respektive andra bank med lägst öppenhet.

#### 4.5 Sammanfattning

Av min undersökning framgår tydligt att bankernas årsredovisningar har utvecklats över åren. Störst utveckling över tiden har BNY och SHB haft, som 1998 fick ihop 13 respektive 15 poäng och 2004 fick ihop 25 respektive 28 poäng. Trots störst utveckling är BNY 2004 fyra poäng ifrån den bank som har högst poäng, Nordea, medan SHB endast är 2 poäng ifrån. Sett över tiden har de svenska bankerna ökat sin öppenhet mest under åren 1998-2001 medan de amerikanska bankernas största förändring skett mellan åren 2001-2004. Minst förändring i sin redovisning har SEB haft, då de bara skiljer 2 poäng mellan 1998 och 2004, vilket bevisar att de hela tiden försökt hålla en öppen och långt framskriden årsredovisning. Redan 1998 redogör SEB, som enda bank för den operationella risken. Största enskild utveckling har BNY haft mellan åren 2001 och 2004, vilket beror på att banken 2001 inte ens diskuterade sin kreditriskpolitik i årsredovisningen. Lite märkligt är att BNY 1998 diskuterar kreditriskpolitiken för att sedan 2001 knappt nämna kreditrisken. Mellan åren 2001 och 2004 har tre av fyra svenska banker, Nordea, FSB och SEB, endast minskat sin summa med en poäng, vilket kan indikera att de börjat arbeta mot Basel II i ett väldigt tidigt skede. Den största skillnaden mellan de svenska och amerikanska årsredovisningarna kan möjligtvis härledas till att de

## Kapitaltäckningsreglerna i fokus

svenska bankerna tog till sig Basel II mycket tidigare än de amerikanska, då det endast är i en amerikansk årsredovisning 2001, CitiBank's, som Basel II diskuteras. I Sverige är det SHB som ökat sin öppenhet mest under åren och SEB som hela tiden legat bra till, medan det i USA är BNY som haft störst utveckling och JPM som hela tiden legat långt framme. Dessa resultat som framkommit under undersökningen har inte bara klargjort vilka skillnader och likheter som finns mellan de amerikanska och svenska årsredovisningarna utan de har även gett upphov till en mängd frågor, såsom varför skillnaderna finns och hur de två länderna kommer att implementera Basel II.

Det finns inga helt klara samband mellan öppenheten och nyckeltalen. Det närmaste sambandet som kan identifieras är det mellan hög öppenhet och låg vinst per aktie. 2004 och 2001 stämmer denna relation bra medan det 1998 inte stämmer alls. 2004 finns det ett vagt samband mellan öppenheten och K/I-talet, men 2001 och 1998 går det sambandet inte att finna. Varken rörelseresultatet eller kapitaltäckningsgraden står i någon relation till öppenheten.

## 5 Slutdiskussion

### 5.1 Inledning

---

I kapitel fem kommer jag att besvara min forskningsfråga. Här kommer jag att presentera vad jag kommit fram till i min uppsats, vilka reflexioner uppsatsen gett och även ge förslag på fortsatta studier. Vidare kommer jag även att ge ett teoribidrag.

---

### 5.2 Forskningsfrågan besvaras

- Är det skillnad i öppenheten med hänsyn till kapitaltäckningsreglerna mellan de svenska och de amerikanska bankernas årsredovisningar?

I min undersökning har det framkommit en del intressanta data. Jag har kommit fram till att det är skillnad i öppenheten mellan de svenska och de amerikanska bankernas årsredovisning när det gäller kapitaltäckningsreglerna. Av de tre år jag undersökt är det störst skillnad i öppenheten mellan länderna år 2001. De fyra svenska bankerna tillhör alla topp fem i öppenheten och det är endast JPM av de amerikanska bankerna som slår sig in bland de svenska bankerna. År 2001 var Basel II fortfarande i sin inledningsfas och det verkar som om de svenska bankerna tagit till sig de nya reglerna och börjat tillämpa dessa i ett tidigare skede än de amerikanska. Även år 1998 är de svenska bankerna mer öppna i sin redovisning än de amerikanska, tre av de fyra svenska bankerna, Nordea, FSB och SEB, ligger i topp fyra av öppenheten. Det är endast JPM av de amerikanska bankerna som även detta år slår sig in bland de svenska bankerna. År 1998 har SEB högst öppenhet i sin årsredovisning, det skiljer hela fyra poäng ner till tvåan, JPM. Skillnaderna i öppenheten 2004 är inte lika markanta mellan bankerna som de övriga åren. 2004 har de amerikanska bankerna ökat sin öppenhet betydligt och sett över länderna skiljer det endast totalt tre poäng mellan de svenska och de amerikanska bankerna. Baselkommittén släppte sina nya regler, Basel II, i mitten av juni 2004 vilket kan vara en av anledningarna att alla banker ökat sin öppenhet (Basel Committee, 2002 och 2004).

I denna uppsats har jag även undersökt om bankernas öppenhet har något samband med några av bankernas karaktäristiska. Något klart och tydligt samband hittades inte, men i 2004 och 2001 års årsredovisningar kan det urskiljas ett litet samband mellan hög öppenhet och låg vinst per aktie. De andra nyckeltalen jag undersökt, K/I-tal, rörelseresultat och kapitaltäckningsgrad, har inga samband med öppenheten som jag kan se.

Min undersökning har inte enbart gett mig svar på min forskningsfråga utan den har även under arbetets gång bidragit till fler frågor än svar. Jag har sett att det finns skillnader i



öppenheten i årsredovisningarna i de svenska och de amerikanska bankerna, men nu när min undersökning är avslutad undrar jag varför dessa skillnader finns och vad de beror på. Är det för att Basel II är ett EU-direktiv som svenska banker har högre öppenhet än de amerikanska? (Basel Committee, 2002 och 2004) Eller är det för att det endast finns fyra noterade banker i Sverige som gör det enklare för dessa att implementera och ta åt sig nya regler? (Börsen, 2005) Basel II kan anses vara lite luddigt och därmed svårförstått. Reglerna för de olika riskerna kan vara svårtolkade och vara lite problematiska att implementera. (Basel II) Satsas det inte en hel del resurser för att tillämpa Basel II kan det ta olika lång tid för bankerna att genomföra de förändringar som är ett måste för att följa de nya kapitaltäckningsreglerna. Nu när jag är klar med min undersökning hade jag velat veta hur de olika bankerna kommer att fortsätta sitt arbete med Basel II.

Andra frågor som dykt upp under undersökningen är bland andra varför BA som enda bank 2004 inte har någon kapitaltäckningsanalys. BA är USA:s största bank och har inte en analys för hur de kommit fram till sin kapitaltäckningsgrad. BA är även den enda banken som inte redovisar en summa för sina kreditrisker 2004, hur kan det komma sig? Noterbart är även att SEB som enda bank redan 1998 redovisar en summa för operationella risker. Varför SEB ligger så långt framme i sin redovisning redan 1998 är en intressant fråga. Dessa var endast ett fåtal av alla frågor som min undersökning har gett mig. Som sagt har uppsatsen bidragit med fler frågor än svar, dock har jag fått svar på min forskningsfråga.

### 5.3 Teoribidrag

Jönsson (1991) skrev, liknande Puxty et al, i sin artikel att staten, marknaden och samhället styrde redovisningens utveckling. Jönsson menade att det fanns ett motsatsförhållande mellan staten och marknaden. I Sverige hade staten störst makt över utvecklingen, vilket bidrog till låg öppenhet i årsredovisningarna. Enligt min undersökning har de svenska bankerna högre öppenhet än de amerikanska, vilket motsäger Jönssons teori att svenska årsredovisningar har låg öppenhet. I början av 1990-talet var det en finansiell kris i Sverige som utlöstes, bland annat, på grund av en avreglering av kreditgränserna. Kreditvolymen ökade drastiskt under slutet av 1980-talet och resulterade i mitten av 1990-talet att bankerna fick nya ledningar och att en omstrukturering gjordes i deras sätt att arbeta. (Engwall, 1997) Då avregleringen var en statlig aktion kan det vara en orsak till att bankernas redovisning efter krisen utvecklades mer och mer av marknaden och därmed bröt sig loss från staten. Denna utveckling av redovisningen kan vara en faktor som bidragit till högre öppenhet. Bankerna har blivit mer medvetna om sina risker efter krisen och Baselkommitténs regleringar har även de medverkat till ökad öppenhet i årsredovisningarna för svenska banker. Resonemanget att det var den finansiella krisen som drivit utvecklingen av redovisningen framåt stärks av Flesher och Fleshers (1986) artikel om Ivar Kreuger. Ivar Kreuger hade ett svenskt världsomspännande

konglomerat som 1932 gick i konkurs. Kreuger hade ägnat sig åt felaktig vinstutdelning och lyckats dölja ett olagligt pyramidsystem genom att vägra låta någon granska företagets räkenskaper. Kreugers fall ledde till att bland andra USA fick ett nytt system för granskning av räkenskaper.

Puxty et al (1987 och 1992) har i sina artiklar menat att USA har hög öppenhet i sina årsredovisningar på grund av att det finns regleringar för alla noterade företag. Min undersökning har visat att de amerikanska bankerna inte har lika hög öppenhet som de svenska bankerna, vilket tyder på att även om de noterade företagen har rekommendationer behöver det inte medföra att alla företag har hög öppenhet. Från 2004 års årsredovisningar har de amerikanska bankerna i stort sett lika hög öppenhet som de svenska, vilket jag tolkar som att rekommendationerna i USA har utvecklats och kräver mer.

### **5.4 Reflexioner över studiens slutsatser**

I begynnelsefasen av min uppsats när jag satt och tänkte på olika problem och kom fram till min problemformulering hade jag redan från början vissa förväntningar på resultatet av undersökningen. Dessa förväntningar har visat sig vara felaktiga. Från början trodde jag att USA skulle ligga före Sverige i utvecklingen inom redovisningen och att de amerikanska bankerna skulle vara mer öppna i sin redovisning. Det visade sig att jag hade fel och att de svenska bankerna var mer öppna än de amerikanska och att de svenska på ett tidigare stadium tagit till sig de nya reglerna i form av Basel II. Nu i efterhand kan jag mycket väl tänka mig att så skulle kunna vara fallet, eftersom USA antagligen håller mera på sina traditioner och därför är lite trögare när det gäller att anpassa sig.

### **5.5 Förslag till fortsatt arbete**

Förslag till fortsatt arbete efter denna uppsats skulle vara att försöka skapa en djupare förståelse och försöka förklara varför det finns skillnader mellan svenska och amerikanska årsredovisningar och vad de beror på. Intresserade skulle även kunna utöka analysen av årsredovisningarna och försöka gå in djupare och belysa flera skillnader och likheter. Jag har haft en tidsgräns som gjort att jag inte kunnat undersöka alla infallsvinklar utan varit tvungen att sätta upp vissa begränsningar.

Ett annat förslag är att följa utvecklingen av bankernas årsredovisningar och se vilka förändringar som sker och då speciellt titta på 2007 års årsredovisningar för att se hur de nya reglerna tillämpas i bankerna när de väl börjat gälla. Även en utökning av objekten skulle kunna vara möjlig, det vill säga ta med fler länder i analysen och/eller se om olika länder i EU använder reglerna på samma sätt, eftersom Basel II är ett EU-direktiv.

## Referensförteckning

### Skriftliga källor

- Alvesson, Mats och Sköldberg, Kaj, (1994), *Tolkning och reflektion – Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*, Studentlitteratur, Lund
- Andersen, Heine, (1994), *Vetenskapsteori och metodlära en introduktion*, Studentlitteratur, Lund
- Artsberg, Kristina, (2003), *Redovisningsteori, –policy och –praxis*, Liber Ekonomi, Trelleborg
- Belkaoui, Ahmed och Karpik, Philip G., (1989), Determinants of the Corporate Decision to Disclose Social Information, *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, vol. 2
- Bäckström, Urban, (1998), Finansiella kriser – svenska erfarenheter, *Ekonomisk debatt*, årgång 26, nr 1
- Ejvegård, Rolf, (2003), *Vetenskaplig metod*, Studentlitteratur, Lund
- Engwall, Lars, (1997), *The Swedish Banking Crisis: The Invisible Hand Shaking the Visible Hand*, Knights, D. och Morgan, G. (eds.), Regulation and Deregulation in European Financial Services, MacMillan, London, sid. 178-200
- Flesher, Dale L. och Flesher, Tonya K., (1986), Ivar Kreuger's Contribution to U.S. Financial Reporting, *the Accounting Review*, vol.61, sid. 421-435
- Held, David och McGrew, Anthony, (2003), *Den omstridda globaliseringen*, Daidalos AB, Göteborg
- Hooks, Jill, Coy, David och Davey, Howard, (2002), The information gap in annual reports, *Accounting, Auditing and Accountability*, vol. 15, sid. 501-522
- Jacobsen, Dag Ingvar, (2002), *Vad, Hur och Varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*, Studentlitteratur, Lund
- Jönsson, Sten, (1991), Role making for Accounting while the state is watching, *Accounting, Organizations and Society*, vol. 16, sid. 521-546

Lundberg, Karin, (2005), FI granskar bankernas riskbedömningar, *Finansinspektionen*, <http://www.fi.se>, (2005-11-08)

Magnusson, Åke, (2002), *Globaliseringens tidevarv- Debatt och analys I västerled*, Tre Böcker Förlag AB, Göteborg

Merino, Barbara D., Tinker, Anthony M., Neimark Marilyn D., (1982), The Normative Origins of Positive Theories: Ideology and Accounting Thought, *Accounting, Organizations and Society*, vol. 7, sid. 167-201

Morrison, Mary A., (2004), Rush to judgement: the lynching of Arthur Andersen &Co., *Critical Perspectives on Accounting*, vol. 15, sid.335-375

Puxty, A.G., Willmott, Hugh C., Cooper, David J. och Lowe, Tony, (1987), Modes of regulation in advanced capitalism: Locating accountancy in four countries, *Accounting, Organizations and Society*, vol. 12, sid. 273-291

Puxty, A.G., Willmott, Hugh C., Cooper, David J., Lowe, Tony och Robson, Keith, (1992), Regulation of Accountancy and Accountants: A Comparative Analysis of Accounting for Research and Development in Four Advanced Capitalist Countries, *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, vol. 5

Rahaman, A.S., Lawrence, S. och Roper, J., (2004), Social and environmental reporting at the VRA: institutionalised legitimacy or legitimation crisis?, *Critical Perspectives on Accounting*, vol. 15, sid. 35-36

Sawabe, Norio, (2002), The role of accounting in bankregulation on the eve of Japan's financial crisis: a failure of the new capital adequacy regulation, *Critical Perspectives on Accounting*, vol.13, sid. 397-430

Wahlström, Gunnar, (2005), Worrying but accepting new measurements: the case of Swedish bankers and operational risk, *Critical Perspectives on Accounting*, Articles in Press

## Elektroniska källor

*Basel II*, Basel Committee on Banking Supervision, Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework, <http://www.bis.org>

## Kapitaltäckningsreglerna i fokus

*Basel Committee*, (2002 och 2004), Basel Committee on Banking Supervision, History of the Basel Committee and its Membership, oktober 2002 och oktober 2004, <http://www.bis.org>

*Börsen*, (2005), <http://www.stockholmsborsen.se>, (2005-11-10)

*Finansinspektionen*, (2002), Riskmätning och kapitalkrav II 2002:8, <http://www.fi.se>

Lunds universitetsbibliotek, *Elin@Lund*, Electronic Library Information Navigator, <http://www.lub.lu.se/>

*Riksbanken*, (2005), Sveriges Riskbank, <http://www.riksbank.se>, (2005-01-16)

Science Direct, <http://www.sciencedirect.com>

*Top Institution*, (2005), National Information Center Federal Reserve System, <http://132.200.33.161/nicSearch/nicHome.html>, (2005-11-16)

*Valutakurser*, (2004-12-30, 2002-12-28, 1998-12-30), <http://rl.se/valutakurser>, (2005-12-09)

## Företagsinformation

<http://www.bankofamerica.com>, *Bank of America Inc.*

<http://www.bankofny.com>, *the Bank of New York Inc.*

<http://www.citi.com/citigroup>, *Citigroup Inc.*

<http://www.fsb.se>, *FöreningsSparbanken AB*

<http://www.handelsbanken.se>, *Svenska Handelsbanken AB*

<http://www.jpmorganchase.com>, *JPMorgan Chase Bank Inc.*

<http://www.nordea.se>, *Nordea AB*

<http://www.seb.se>, *Skandinaviska Enskilda Banken AB*

## Bilaga 1

### Frågor i innehållsanalysen

1. Presenteras kapitaltäckningsriskerna i årsredovisningen?
2. Finns det en kapitaltäckningsanalys?
3. Beskrivs för varje risk; kredit, marknad och operationell
  - a, vilken struktur och funktion risken har?
  - b, hur risken mäts?
  - c, vad som görs för att minska risken?
4. Presenteras det hur det ekonomiska kapitalet är fördelat på risktyperna?
5. Diskuteras kreditriskpolitiken?
6. Redovisas kreditportföljen ur olika vinklar såsom; bransch, geografiskt och riskklass?
7. Redovisas de största kreditexponeringarna per bransch?
8. Redovisas det i tabell hur stora kreditriskförlusterna får vara?
9. Redovisas kreditrisk liknande IRB?
10. Beskrivs det hur bankens mätmetod använts?
11. Redovisas kreditrisker som både poster i balansräkningen och poster utanför?
12. Redovisas en summa för kreditrisker?
13. Beskrivs vilket mått som använts för att mäta marknadsrisk?
14. Redovisas ränterisken?
15. Redovisas aktierisken?
16. Redovisas valutarisken?
17. Redovisas råvarurisken?
18. Används stresstest för att mäta marknadsrisken?
19. Används VaR som ett mått för marknadsrisken?
20. Redovisas högsta-, genomsnitts- och lägsta värdet av VaR för perioden?
21. Redovisas motpartsrisker och andra risker vid beräkandet av marknadsrisker?
22. Redovisas beloppen för specifika respektive generella risker?
23. Redovisas en summa för marknadsrisker?

## Kapitaltäckningsreglerna i fokus

- 24.** Diskuteras det hur banken mäter operationell risk?
- 25.** Redovisas eller kommer operationell risk att redovisas enligt AMA?
- 26.** Redovisas det för interna och externa faktorer som påverkar mätningen av operationell risk?
- 27.** Redovisas operationella risker ur olika vinklar likt; katastrofer, konjunkturer och personalrisk?
- 28.** Redovisas en summa för operationella risker?
- 29.** Redovisas en kapitaltäckningsgrad?
- 30.** Ingår operationell risk i kapitaltäckningsgraden?
- 31.** Diskuteras det hur Basel II kommer att användas?

## Bilaga 2

### Regleringen av öppenheten i Basel II

Fritt översatt från Basel II, sid. 187 och 190.

#### Generell öppenhetsprincip

Banker bör ha en formell öppenhetspolicy som är godkänd av styrelsen och som inriktar sig på bankens tillvägagångssätt för att avgöra vilken öppenhet den ska ha och de interna kontrollerna över öppenhetsprocessen. I tillägg bör bankerna implementera en process för bedömningen av lämpligheten av deras öppenhet, inkluderat validiteten och frekvensen i öppenheten.

#### Generella kvalitativa öppenhetsregleringar

För varje separat riskområde (till exempel: kredit, marknad och operationell) måste bankerna beskriva deras riskmanagement mål och policys, inkluderat:

- Strategier och processer
- Strukturen och organisationen av den relevanta riskmanagement funktionen
- Omfattningen och naturen av riskrapportering och/eller mätmetoder
- Policys för gardering och/eller riskminskning och strategier och processer för övervakningen av den fortsatta effekten av garderingen/minskningen